

ДИРЕКТИВА НА СЪВЕТА 96/97/ЕО

от 20 декември 1996 година

за изменение и допълнение на Директива 86/378/ЕИО относно прилагането на принципа на равното третиране на мъжете и жените в професионалните социално-осигурителни схеми

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договор за създаване на Европейската икономическа общност и по-специално член 100 от него,

като взе предвид предложението на Комисията¹,

като взе предвид становището на Европейския парламент²,

като взе предвид становището на Икономическия и социален комитет³,

като има предвид, че по смисъла на член 119 от Договора, всяка държава-членка осигурява прилагането на принципа за равенство в заплащането на равен труд на мъжете и на жените; като има предвид, че под "възнаграждение" трябва да се разбира основната или минималната заплата или трудово възнаграждение, и всяко друго възнаграждение в брой или в натура, което работникът получава, пряко или косвено, от своя работодател във връзка с работата си;

като има предвид, че чрез своето решение от 17 май 1990 г. по делото 262/88: " Barber " срещу " Guardian Royal Exchange Assurance Group " ⁴, Съдът на Европейските общности признава, че всички форми на професионални пенсии съставляват елемент от възнаграждението по смисъла на член 119 от Договора;

като има предвид, че чрез гореупоменатото решение, така както е било определено от произнесеното на 14 декември 1993 г. решение по делото C-110/91: " Moroni " срещу " Collo GmbH " ⁵, Съдът интерпретира член 119 от Договора в смисъла, че дискриминацията между мъжете и жените при професионалните социално-осигурителни схеми е забранена по принцип, а не само когато се отнася до определянето на пенсионната възраст, или когато една професионална пенсия се предлага като компенсация, в случай на уволнение по икономически причини;

като има предвид, че съгласно Протокол № 2 по член 119 от Договора, приложен към Договора за създаване на Европейската общност, обезщетенията по силата на професионална социално-осигурителна схема, не трябва да се считат за възнаграждение, освен и само, ако могат да бъдат приписани за периоди на заетост преди 17 май 1990 г., с

¹ ОВ N C 218, 23.8.1995г., стр. 5

² Становище, дадено на 12 ноември 1996г. (ОВ № С 362, 2.12.1996г.)

³ ОВ N C 18, 22.1.1996г., стр. 132

⁴ Сборник от 1990г., стр. 1 - 1889

⁵ Сборник от 1993г., стр 1 - 6591

изключение за работниците, или за лицата, които имат техните права, които преди тази дата са завели дело или са подали съответна жалба, в зависимост от действащото национално право;

като има предвид, че чрез своите решения от 28 септември 1994 г.⁶ по делото C-57/93: " Vroege " срещу " NCIV Instituut voor Volkshuisvesting BV " и по делото C-128/93: " Fisscher " срещу " Voorhuis Hengelo BV ", Съдът се произнесе в полза на това, че гореупоменатият протокол няма никаква последица върху правото на включване към схема на професионални пенсии, което се регулира от решението от 13 май 1986 г. по делото 170/84: " Bilka-Kaufhaus GmbH " срещу " Hartz " ⁷, и че ограничението на последиците във времето, на решението от 17 май 1990 г., по делото C-262/88: " Barber " срещу " Guardian Royal Exchange Assurance Group ", не се прилага по отношение на правото за включване към схема за професионални пенсии; като има предвид, че Съдът потвърди също така, че националните норми, отнасящи се до сроковете за завеждане на дела, съгласно вътрешното право, могат да бъдат противопоставими на работниците, които отстояват правото си на включване в схема за професионални пенсии, при условие, че те не са по-неблагоприятни за този вид дела, отколкото за подобни дела от вътрешен характер и, че не правят невъзможно упражняването на практика на правото на Общността; като има предвид, освен това, че Съдът е посочил, че факта, че един работник може да претендира за включване с обратно действие в схема за професионални пенсии, не му позволява да избегне плащането на съответни вноски, отнасящи се до въпросния период за включване;

като има предвид, че изключването на работниците по причини, дължащи се на вида на трудовия договор, от достъп до социално-осигурителни схеми, които се прилагат в дадено предприятие или сектор, може да създаде косвена дискриминация по отношение на жените;

като има предвид, че чрез своето решение от 9 ноември 1993 г. по делото C-132/92: " Birds Eye Walls Ltd " срещу " Friedel M. Roberts " ⁸, Съдът уточни също така, че член 119 от Договора не противоречи на това, в изчисляването на сумата на една " преходна пенсия ", изплащана от работодателя на работниците или служителите от мъжки или женски пол, които са се пенсионирали предварително по здравословни причини и която преходна пенсия е предназначена да компенсира по-специално загубата на дохода, дължаща се на факта, че изискваната възраст за изплащане на законна пенсия още не е достигната, да се отчита сумата на законната пенсия, която ще се получава в последствие, и че сумата на преходната пенсия следва да бъде намалена, даже ако във възрастовата граница между 60 и 65 години това води като последствие до това бившата работничка или служителка да получава преходна пенсия по-ниска от тази на съответния си колега от мъжки пол, тази разлика съответства на сумата на законната пенсия, за която жената може да претендира след 60 годишна възраст, на основание периодите на заетост при упоменатия работодател;

като има предвид, че чрез своето решение от 6 октомври 1993 г. по делото C-109/91: " Ten Oever " срещу " Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Glazenwassers-en Schoonmaakbedrijf " ⁹, както и чрез своите решения от 14 декември 1993 г. по делото C-110/91: " Moroni " срещу " Collo GmbH ", от 22 декември 1993 г. по делото C-152/91: " Neath " срещу " Hugh

⁶ Сборник от 1994г., стр. 1 - 4541 и съответно стр. 1 - 4583

⁷ Сборник от 1986г., стр. 1 - 1607

⁸ Сборник от 1993г., стр. 1 - 5579

⁹ Сборник от 1993г., стр. 1 - 4879

Steeper Ltd "¹⁰ и от 22 септември 1994 г. по делото C-200/91: " Coloroll Pension Trustees Limited " срещу " Russell and Others "¹¹, Съдът потвърждава, че по силата на решението от 17 май 1990 г. по делото C-262/88: " Barber " срещу " Guardian Royal Exchange Assurance Group ", може да има позоваване на прекия ефект на член 119 от Договора, за да се изиска равното третиране в областта на професионалните пенсии, единствено само за плащанията, дължими за периоди на заетост след 17 май 1990 г., без това да противоречи на предвиденото изключение в полза на работниците или на лицата, които имат техните права и които преди тази дата са завели дело или са подали съответна жалба, в зависимост от действащото национално право;

като има предвид, че чрез гореупоменатите решения по делата C-109/91: " Ten Oever " срещу " Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Glazenwassers-en Schoonmaakbedrijf " и C-200/91: " Coloroll Pension Trustees Limited " срещу " Russell and Others ", Съдът потвърждава, че ограничението във времето, на решението " Barber " се прилага по отношение на наследствените пенсии и, че следователно, равното третиране в тази област ще се изисква само по отношение на периодите на заетост след 17 май 1990 г., без това да противоречи на предвиденото изключение в полза на лицата, които преди тази дата са завели дело или са подали съответна жалба, в зависимост от действащото национално право;

като има предвид освен това, че чрез своите гореупоменати решения по делата C-152/91 и C-200/91, Съдът уточнява, че вноските на наетите работници в пенсионна схема, която трябва да гарантира едно окончателно определено обезщетение, трябва да бъдат с еднаква стойност за работещите мъже и жени, тъй-като те се покриват от член 119 от Договора, докато различията във вноските на работодателя, изплащани в рамките на схеми за определени обезщетения, финансирани чрез капитализиране, поради използването на различни, в зависимост от пола, актюерски фактори, няма да се оценяват в смисъла на тази същата разпоредба;

като има предвид, че чрез своите решения от 28 септември 1994 г.¹² по делото C-408/92: " Smith " срещу " Advel Systems " и по делото C-28/93: " Van den Akker " срещу " Stichting Shell Pensioenfonds ", Съдът посочва, че член 119 от Договора се противопоставя на това даден работодател, който предприема необходимите мерки, за да се съобрази с решението от 17 май 1990 г. по дело C-262/88, да вдига пенсионната възраст на жените на нивото на тази на мъжете, по отношение на периодите на заетост включени между 17 май 1990 г. и датата на влизане в сила на упоменатите мерки; докато за периодите на заетост след тази дата, член 119 не му пречи да действа по този начин; че за периодите на заетост, предхождащи 17 май 1990 г., правото на Общността не налага никакво задължение, което да оправдава мерки, намаляващи в последствие предимствата, от които са се ползвали жените;

като има предвид, че чрез гореупоменатото решение по делото C-200/91: " Coloroll Pension Trustees Limited " срещу " Russell and Others ", Съдът прецени, че допълнителните обезщетения, произтичащи от направените напълно доброволно вноски от работниците или служителите, не са включени в приложното поле на член 119 от Договора;

като има предвид, че между действията, приети в нейната трета средносрочна програма за действие (1991-1995)¹³ за равенството във възможностите за жените и мъжете, Комисията

¹⁰ Сборник от 1993г., стр. 1 - 6953

¹¹ Сборник от 1994г., стр. 1 - 4389

¹² Сборник от 1994г., стр. 1 - 4435 и съответно стр. 1 - 4527

отново набляга на приемането на подходящи мерки за взимане под внимание последствията от решението, произнесено по делото 262/88: " Barber " срещу " Guardian Royal Exchange Assurance Group ";

като има предвид, че това решение задължително включва частичната невалидност на някои разпоредби на Директива на Съвета 86/378/ЕИО от 24 юли 1986 г., относно прилагането на принципа на равното третиране на мъжете и жените в професионалните социално-осигурителни схеми¹⁴ по отношение на наетите работници;

като има предвид, че член 119 от Договора е пряко приложим и на него може има позоваване пред националните юрисдикции срещу всеки работодател, бил той частно или юридическо лице и, че те трябва да осигурят защитата на правата, които тази разпоредба дава на лицата;

като има предвид, че от гледна точка на правната сигурност, изменението и допълнението на Директива 86/378/ЕИО се оказва необходимо за адаптиране на разпоредбите, накърнени от съдопроизводството по делото " Barber ",

ПРИЕ НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

Член 1

Директива 86/378/ЕИО се изменя и допълва както следва:

1) Член 2 се замества със следния текст:

" Член 2

1. За " професионални социално-осигурителни схеми " следва да се приемат схемите, които не са регулирани от Директива 79/7/ЕИО, които имат за цел да предоставят на работниците, независимо дали са работници или служители или работят на свободна практика, групирани в рамките на едно предприятие или в група от предприятия със същата икономическа дейност или от същия професионален или междупрофесионален сектор, обезщетения, предназначени да допълнят или да заместят обезщетенията, предвидени в законните социално-осигурителни схеми, независимо дали участието в тези схеми е задължително или доброволно.

2. . Настоящата директива не се прилага по отношение на:

- а) индивидуалните трудови договори на лицата, работещи на свободна практика;
- б) схемите на лицата, работещи на свободна практика, които имат само един участник;
- в) случаите, в които наетите работници са на осигурителен договор, по който работодателят не е страна;
- г) доброволните разпоредби на професионалните схеми, които се предлагат индивидуално на участниците, с цел да им бъдат гарантирани:

¹³ ОВ № С 142, 31.5.1991г., стр. 1

¹⁴ ОВ № L 225, 12.8.1986г., стр. 40

- било допълнителни обезщетения,
 - било избор на датата, на която да започне изплащането на основните обезщетения на лицата, работещи на свободна практика, или избор между няколко вида обезщетения;
- д) професионалните схеми, дотолкова, доколкото обезщетенията, които те предоставят са финансирани от доброволните вноски на работниците.

3. Разпоредбите на настоящата директива не възпрепятстват даден работодател да отпусне на лица, които са достигнали пенсионната възраст за получаване на пенсия въз основа на професионална схема, но които не са достигнали все още пенсионната възраст за получаване на законна пенсия, допълнение към пенсията им, с оглед изравняването или сближаването на сумата на пълните обезщетения към тази на лицата от другия пол в същото положение, които вече са достигнали законната пенсионна възраст, дотогава, докато бенефициентите на отпуснатото допълнение достигнат законната пенсионна възраст. "

2) Член 3 се замества със следния текст:

" Член 3

Настоящата директива се прилага по отношение на трудоспособното население, включително на лицата, които работят на свободна практика, на лицата, които са прекъснали дейността си поради заболяване, майчинство, злополука или принудителна безработица, и на лицата търсещи работа, по отношение на работещите пенсионери или инвалиди, както и по отношение на лицата, които имат правата на тези работници, в съответствие с националните законодателства и/или практики. "

3) Член 6 се замества със следния текст:

" Член 6

1. Разпоредбите, които противоречат на принципа на равното третиране, са онези, които се основават на пола, пряко или косвено, по-специално на брачното или семейно положение, при:

а) определянето на лицата, които могат да участват в професионална схема;

б) определянето на задължителния или доброволен характер на участието в професионална схема;

в) установяването на различни правила по отношение на възрастта за включване в схемата или по отношение на минималната продължителност на заетост или на участие в схема за получаване на обезщетения;

г) предвиждането на различни правила, с изключение на мерките, предвидени в букви з) и и), за възстановяване на вноските, когато работникът напусне схемата, без да е отговарял на изискванията, които му гарантират правото на дългосрочни обезщетения;

д) определянето на различни условия за предоставяне на обезщетения или за запазване на тези обезщетения за работниците от единия от двата пола;

е) налагането на различна пенсионна възраст;

ж) преустановяване, запазването или придобиването на права по време на отпуск по майчинство или на отпуск по семейни причини, който се полага по закон или по силата на споразумение и се изплаща от работодателя;

з) определянето на различни нива на обезщетенията, с изключение на необходимите за отчитане на факторите на актюерските изчисления, които са различни за двата пола, в случаите на обезщетения, определяни на базата на осигурителните вноски;

В случаите на схеми за обезщетения, определени на базата на осигурителни вноски, финансирани от капитализация, някои елементи (за които фигурират примери в приложението) могат да бъдат неравностойни, дотолкова, доколкото различието в стойностите се дължи на последствията от използването на различни актюерски фактори при финансирането на схемата, в зависимост от пола;

и) определянето на различни нива на вноските на работниците;
определянето на различни нива на вноските на работодателите, с изключение на:

- случаите на схеми за определени обезщетения, чиято цел е да се изравнят и доближат стойностите на пенсионните обезщетения, основани на тези вноски,

- случаите на схеми за определени обезщетения, финансирани от капитализация, когато вноските на работодателя са предназначени да попълнят финансовата основа, необходима за покриване стойността на тези определени обезщетения;

й) предвиждането на различни стандарти или на стандарти, приложими само по отношение на работниците от определен пол, с изключение на предвиденото в букви з) и и) относно гаранцията или запазването на правото на обезщетения, когато работникът напусне схемата.

2. Когато предоставянето на обезщетения, по силата на настоящата директива, е поверено на органите за управление на схемата, то тези органи трябва да се съобразяват с принципа на равното третиране. "

4) Член 8 се замества със следния текст:

" Член 8

1. Държавите-членки предприемат необходимите мерки за преразглеждане и въвеждане в действие най-късно до 1 януари 1993 г., на разпоредбите на професионалните схеми на лицата, работещи на свободна практика, които противоречат на принципа на равното третиране.

2. Настоящата директива не възпрепятства осъществяването на правата и задълженията, произтичащи от участието за определен период в професионална схема на лица, работещи на свободна практика, преди нейното преразглеждане, да останат предмет на

разпоредбите на действаща през този период схема. "

5) Член 9 се замества със следния текст:

" Член 9

По отношение на схемите на лицата, работещи на свободна практика, държавите-членки могат да отложат задължителното прилагане на принципа на равното третиране, що се отнася до:

а) определянето на пенсионната възраст за предоставяне на пенсия за старост или за прослужено време, както и последствията, които могат да произтекат за други обезщетения, по техен избор:

- било до датата, на която е постигнато това равенство в законните схеми,
- било, най-късно, докато дадена директива не наложи това равенство;

а) наследствените пенсии, докато правото на Общността наложи принципа на равното третиране в законните социално-осигурителни схеми в тази връзка;

в) прилагането на член 6, параграф 1, буква и) първата алинея, за отчитане на различните фактори на актюерските изчисления, най-късно до 1 януари 1999 г. "

б) Включва се следният член 9а:

" Член 9а

Ако мъжете и жените искат да се възползват, при същите условия, от гъвкавостта на дадена схема по отношение на пенсионната възраст, то тази разпоредба не се счита за несъвместима с настоящата директива. "

7) Прибавя се следното Приложение:

" Приложение

Примери за елементите, които могат да се различават, що се отнася до схемите на определени обезщетения, финансирани чрез капитализация, цитирани в член 6, буква з):

- обръщението на част от редовната пенсия в капиталовложение,
- прехвърлянето на пенсионните права,
- възстановяването на пенсия, платима на лице, което има правото на компенсация за отказа си от част от годишната пенсия,
- намалена пенсия, когато работникът решава да се пенсионира предварително. "

Член 2

1. Всяка мярка за транспониране на настоящата директива, по отношение на наетите работници, трябва да покрива всички обезщетения, отнасящи се до периодите на заетост след 17 май 1990 г. и да има обратно действие към тази дата, без това да е в ущърб на работниците или на лицата, които имат техните права, и които преди тази дата, са завели дело или са подали съответна жалба, в зависимост от националното право. В този случай, мерките за транспониране трябва да имат обратно действие към датата 8 април 1976 г. и трябва да покриват всички обезщетения, отнасящи се до периодите на заетост след тази дата. За държавите-членки, които са се присъединили към Общността след 8 април 1976 г., тази дата се замества с датата, на която член 119 от Договора започва да се прилага на тяхната територия.

2. Второто изречение от параграф 1 не противоречи на националните норми, отнасящи се до сроковете за завеждане на дела по вътрешното право да бъдат противопоставими на работниците или на лицата, които имат техните права и които са завели дело или са подали съответна жалба, в зависимост от националното право, преди 17 май 1990 г., при условие, че те не са по-неблагоприятни за този вид дела, отколкото за подобни дела от вътрешен характер и че не правят невъзможно упражняването на практика на правото на Общността.

3. За държавите-членки, които са се присъединили към Общността след 17 май 1990 г. и които на 1-ви януари 1994 г. са били договарящи се страни по споразумението за Европейското икономическо пространство, датата 17 май 1990 г., която фигурира в параграфи 1 и 2 на настоящата директива, се замества с датата 1 януари 1994 г.

Член 3

1. Държавите-членки въвеждат необходимите закони, подзаконови и административни разпоредби, за да приведат законодателството си в съответствие с настоящата директива, най-късно до 1 юли 1997 г. Те незабавно уведомят Комисията за това.

Когато държавите-членки приемат тези разпоредби, последните съдържат позоваване на настоящата директива или то се извършва при официалното им публикуване. Условието и редът на позоваване се определят от държавите-членки.

2. Държавите-членки предоставят на Комисията, най-късно до две години след влизането в сила на настоящата директива, цялата необходима информация, за да й дадат възможност да изготви доклад относно прилагането на настоящата директива.

Член 4

Настоящата директива влиза в сила на двадесетия ден след публикуването ѝ в "*Официалния вестник*" на Европейските общности.

Член 5

Адресати на настоящата директива са държавите-членки.

Съставено в Брюксел на 20 декември 1996 година

За Съвета:

Председател

S. BARRETT